

SELMECI UJSÁG

Társadalmi hetilap.

Előfizetési árak.		Felelős szerkesztő Wagner László dr. Selmebánya. Szerkesztőség: Deák Ferenc-utca 2.	Kiadó és laptulajdonos: Nádósy Ferenc Zólyom. (Telefon szám. 11.)	Hirdetési díjak millimeter árszabás szerint. Nyitttér sora 40 fillér. Hirdetési és előfizetési díjak a kiadó címére Zólyomba küldendők.
Selmebányán: Egész évre 8 K — f. Félévre 4 K — f. Negyedévre 2 K — f.	Vidéken: Egész évre 9 K — f. Félévre 4 K 50 f. Negyedévre 2 K 30 f.			
Megjelenik minden csütörtökön.		Főmunkatársak: A főiskola haligatói.	Kéziratokat nem adunk vissza.	
A lap tiszta jövedelmének 25 százalékát a „Főiskolai-Kör Otthona” javára fordítjuk.				

A fakereszt.

Erdősi Imre fegyver helyett a fakeresztet emelte magasra, úgy rohant neki a branyiszkói lejtőnek, melyet végig söpört az ellenség gyilkos golyózápóra. Halál megvetés, dacos bátorság nem elég erős arra, hogy ilyen tettekre buzdítson. Hatalmasabb, fenségesebb rugói vannak a leonidási cselekedeteknek.

Eszmék, amelyek az emberi érzelmek és gondolatok legmagasabb régióiban székelnek s ha bevilágítanak a szívekbe, rajongóvá teszik a legegyügyűbb, a legszelidebb embert is, ha nem romlott még meg lelke.

Ezek az eszmék ott hullámszanak a világegyetemben mint az áter rezgése, láthatatlanul, észrevétlenül. De egyszerre csak utjukat állja valami s legott magikus fényben villannak fel az ámuló, a csodálkozó szem előtt.

A branyiszkói pap kezében ilyen volt a fakereszt. Sűrű kékben áradt ki belőle a fény egyik sugara a hazaszeretet, egyik a szabadság, egyik az eltiport emberi jogok visszavívása. S a jámbor tót fiúk, akik a pap köré sereglettek, lázas szemmel nézik a keresztből kisugárzó fényt, tomboló lelkesedéssel dobják oda életüket az eszméért s a sárba tiport emberi méltóság felszabadításáért.

Győztek. Szorongó szívemnek szent a meggyőződése, hogy mindenkor így lesz ez, valahányszor szembeszáll az igazság a buta önkénnyel, a fenhéjazó zsarnoksággal. Nemzedékeket talán bilincsekbe tud verni a sötétség, de amikor már-már kétségbeesés fogja el a népet, ismét fénybe borul a fakereszt s a szabadság országába viszi azokat, akik hisznek az eszmékben, melyek kisugároznak belőle.

Aki a fakeresztben kiszendedett és halálával szimbolummá avatta azt, fenségesen egyszerű tant hirdetett. Hirdette a szeretetet, az egyenlőség, a lelki szabadság tanait. Keresztre feszítették érte, hiveit máglyára hurokolták és fenevadakat uszítottak reájuk. Hiába!

Nemzetünk rendeltetése is oly fenségesen egyszerű. Hivatása, hogy hajlékot adjon a szabadságnak, az egyenlőségnek és a szeretetnek. És mégis vérpadra vitték legjobb fiait, a fenevadaknál is kegyetlenebb csordákat uszítottak reá s amikor némán türte

a szenvedéseket, de áruháza nem lett, pénzzel és ígérettel kísérelték megejteni csak azért, hogy szabaddá, függetlenné ne lehessen.

Lelkem ösztönszerű sugallata azt mondja erre is; hiába! mert valamint a Krisztusi tan benne rejlő mélységes erkölcsösségénél fogva dacolt az idők viharával, dacolt minden meghamisításával és a nevében üzött kufárkodással, — örökké újra éled a romlatlan milliók szívében, azonképpen alakuljon bárhogya is e nemzet sorsa, millióinak szívéből sohasem vesztet ki igazának és hivatásának érdeke. Ameddig magyarul érző szív dobogni fog, nem pusztul ki a haza és szabadság szeretet magasztos, fenséges érzete. Lángra fog lobbanni mindannyiszor, valahányszor ezeknek az eszméknek fényétől gyullad ki a fakereszt. . . .

A régi város ódon utcáit ezernyi tarka nép lepi el s mint színes folyó hömpölyög az emberi áradat a ház elé, melyben a csendes szerzetes addig-addig merengett nemzete sorsán, mignem branyiszkói hős lett belőle. Mindenki ott van az ünnepen, a lelkesedő mellett talán a közömbös is, a hívő mellett a képmutató is — ki tudja!? Csak az, aki a szívekbe és vesékbe lát.

De amikor a szónoki emelvényre fellép a branyiszkói pap késői rendtársa s megindulástól remegő karjával magasra emeli a fakeresztet, a reája tapadó ezernyi szempár könnyes ragyogása szinte félelmetes erővel bizonyítja: egygyé tömörített mindnyájunkat az eszme, mely egykoron a branyiszkói hegy alján kisugárzott a fakeresztből és hőssé avatta Erdősi pelyhedző állu katonáit.

Nem vagyok a felekezeti bilincsebe vert hívő, de fejemet porba hajtom előttem — te szentséges fakereszt.

A nagy ünnepnap.

A napkelte gyönyörű. Előbb minden sötét, mogorva. A természet sir, könnyezik, amikor az üdítő harmat esik. Aztán megszólal a madár, a nap kis profétája. Hangja nyomán kél a sejtelmes virradat. A homály oszlik, a madár egyre jobban csicsereg. A nagy néma csöndet az öröm lármája veri fel. Felbukkan a nap tüzes korongja, halad gyorsan felfelé. Megvilágít mindent, felszárítja a könnyet, a harmatot. A bagoly

elül és elhallgat, a denevér szégyenkezve siet a sötétbe. Minden örül és mosolyog, sütkeznek a gyönyörű napfényben, mely piszkot, rongyot is aranyoz. Az ebredés fenséges.

Városunkban vasárnap napkelte volt. A függetlenségi és 48-as párt által kezdeményezett városi ünnepen volt könnyű és virradat, madárdal, öröm és világosság. A nap a függetlenség, szabadság eszméje volt. A homály eloszlott. Minden örült és ragyogott. A napfény mindent, mindent bearanyozott. A fenséges egy napra hozzánk költözött. Ezt leírni toll nem bírja. Oh, de kár, hogy a nap mindig leenyugszik, nálunk oly gyorsan, oly hamar, de megint fel kell mindenütt. A függetlenség, a szabadság örök eszme. Ez nem szűnik meg sohasem.

Erdősi Imrénék, a branyiszkói hősnek emlékét ültük meg.

Az ünnepély lefolyásáról kiküldött tudósítónk a következőkben számol be:

A feldiszipott, zászlótengerben uszó várost délután négy órakor ágyulóvések figyelmeztették az ünnepély kezdetére. — Gyülekezés a Szt. Háromság-terén volt, ott állottak fel az egyesületek és testületek. — Ott láttuk saját zászlója alatt az ünnepélyt kezdeményező függetlenségi és 48-as pártot, élén elnökével: Hermann Emil ny. főbányatanácsossal, a kormány képviselőjében Lits Gyula főispánt, Hontvármegye képviselőjében br. Nyáry Alfonzot, Halmay László főszolgabíró, Tasehler Ferenc polgármestert Nyitra város képviselőjében, Konecz Antal városi tanácsost, ki Erdősivel harcolt Branyiszkónál Szeged város, Szegedi György városi tanácsost Kecskemét város, Spilka Ferenc főjegyzőt és Adamovics Samu aljegyzőt Zólyom város képviselőjében. Ott voltak az összes felekezetek papjai. — A bányagazgató, Schvehla Gyula vezetése alatt az összes bányá- és kohótisztek, a hegybányai bányafőnök, Bradofka Frigyes vezetése alatt a főnökség tisztjei, Horváth Kálmán polgármester vezetése alatt a városi tisztikar, Hermann Miksa vezetése alatt a bányászati és erdészeti főiskola tanári kara és hallgatói, Liha Antal kir. járásbíró vezetése alatt a kir. járásbíró, a bányászati és erdészeti főiskolai kör, a m. kir. posta- és távirada hivatal, a m. kir. államasutak selmebányai állomásának tisztviselői és altisztjei, a m. kir. adóhivatal, a m. kir. pénzügyőrség, a kath. nőegylet, az izr. nő- és leányegylet, az evangélikus nőegylet, az ágostai evangélikus liceum ta-

nári kara és növendékei, a gimnázium tanári kara és növendékei, a m. kir. dohánygyár tisztikara, a kath. elemi iskola tanítói kara és növendékei, Mezei Kálmán egész szintársulata, a hodrusbányai legényegylet, a bankai ifjusági egylet, a selmecbányai r. kath. polgári fiu- és leányiskola, a kereskedők és iparosok testülete, a kereskedő ifjak testülete, a tűzoltóság, a kötő- és szövőgyár, a cipőgyár, a fehérnemű- és inggyár, a gázgyár igazgatói és munkásai, a bányaaltisztek és munkások képviselői és még tenger sok testület, melyeket feljegyezni merő lehetetlenség volt. Ott volt városunk gyönyörű hölgykoszoruja, egész közönsége. Ünnepi kép, melyet a diszmagyar s a nyári női toalettek varázsossá tettek.

Valami részegítő hatást gyakorolt a szemre az a hullámozó tengeráradat, mely a piarista rendház előtti teret megtöltötte. Ott volt mindenki, aki ott lehetett — tényleg kor-, nem-, s valláskülönbség nélkül. Festői látvány volt az összes ablakokat elfoglaló hölgyközönség is.

Az ünnepély lefolyása.

Amint a hatalmas menet elhelyezkedett, mely a legnagyobb rendben történt annyira, hogy általános meglepedést keltett, felhangzott a Szózat a közönség ajkán, mely után Horváth Kálmán polgármester lépett a szónoki emelvényre s a következő, hazafias érzéstől áthatott beszédet intézte a közönséghez:

Tisztelt ünneplő közönség, kedves Polgártársaim!

A lelkes meghívásra eljöttünk mindannyian: kor-, vallás-, és rangkülönbség nélkül és elhoztuk lelkesedni tudó hitveinket, fiainkat és leányainkat, eljöttünk ide, hogy emlékezzünk régiokról, emlékezzünk a dicső 1848/9-iki nagy idők-

ről és lerójuk tartozásunk egy részét a hősekkel s különösen a mi hős piarista tanárunk emlékével szemben, aki 1849. évi január hó 16-án ment el a csendes zárdából a békés munka helyéről a harcmezőre a magyar szabadság védelmére és Hegybányán át, ahol az első ütközetben vett részt, jutott el Branyiskóig, ahol egyik kezében keresztrel, másikában karddal vezette dicső győzelemre a mi hős honvédeinket!

Hosszu idő telt el azóta, a ház azonban, ahol 8 éven át lakott és a hannan e dicső utjára indult, eddig jeltelen volt; ezen mulasztásunkat pótoljuk ma, midőn Erdősi Imre, a branyiskói hős emléket megörökítő márványtáblát leplezzük le.

A helybeli 48-as körben vettetett fel az eszme rövid idő előtt és a lelkes felhívás, hogy: »örökökítsük meg a branyiskói hős emléket« élénk visszhangra talált: adták a filléreket gyorsan és örömmel úgy, hogy rövid idő alatt tetemes összeg volt együtt és a kiküldött 5-ös bizottság hozzáfoghatott a megvalósításhoz és ime, az emlék már készen van és mi büszkén és örömmel várjuk a leleplezését.

Csak egynéhány perc választ el attól, hogy a lepel lehulljon és mi meglássuk az emléktáblát, amely a 48-as hősek vérével áztatott branyiskói réten nőtt virágokkal van megkoszorúva és meglássuk az eredeti keresztet, melyet a hős Erdősi kezében vitt fel Branyiskó csucsára.

Most ezen ünnepélyes pillanatokban fogadjuk meg kedves polgártársaim, hogy a branyiskói hős nemes és önfeláldozó hazaszeretetéből erőt merítve mindenkor édes hazánk jövő boldogságáért és tel-

jes függetlenségeért fogunk munkálkodni és jelszavunk leend: »A haza minden előtt«

A zajos tetszésnyilvánítás után Guba Pál lépett az emelvényre s oly szónoki hatást ért el, amelyet csak érezni lehet, de leírni nem. Beszédét egész terjedelmében közöljük, mert magyar szív irta annak minden betűt magyar szív számára. Szónoklata alatt játszódott le az az epizód, melyet sziveinkben mindannyian magunkkal vittünk s melyet sosem felejtünk el. Ott állott az emelvényen s amint a keresztet, a branyiskói hős keresztjét fel-emelte s arca égett a lelkesedéstől, Erdősit láttuk benne s mindannyian vakon, gondolkodás nélkül tudtuk volna követni őt bárhová.

Teljesen át volt hatva honszeretetével s a nevezetes napon mindenkép remekelt. A felemelt keresztet kalaplevétellel üdvözölte az óriási közönség s amint lehullott a lepel az emléktábláról, az érzelmek viharoként törtek az ajkakon át maguknak utat.

A leleplezett s a városnak átadott emléktáblát Horváth Kálmán vette át. »Mint Selmec- és Bélabánya polgármestere — mondta az átvételnél Horváth — lelkes örömmel s büszkeséggel veszem hatósági gondozásba Erdősi Imre emléktábláját, mint közvagyon s fogadom, hogy azt hiven megőrzöm s megőriztetem.

Ezután Rauchbauer dr. lépett az emelvényre s szép beszéd kíséretében szinte megfogadta úgy a saját maga, mint utódaik nevében, hogy a rendháznak átadott emléktáblára mindig gondot fog viselni.

Amint elhangzottak végszavai, Preiter János tartott tót nyelvű beszédet a magyarul nem értők számára, melyből hazafias érzés s lelkesedés szólalt meg. A közönség igen sokszor megszakította tetszésnyilvánításával a szónokot. Beszédét, bár

A branyiskói hős.

A selmecbányai Erdősi emléktábla leleplezéséhez írta: **dávidi Bakó Ádám.**

Óh végtelen, hatalmas Istenünk,
A porba hullva áldlak tégedet!
Te milyen jó Atyánk is vagy nekünk,
Reánk mosolyg ma újra kék eged!
E szép, piros betűs nagy ünnepen
Szent esküre emelkedik kezünk:
Te lész hazánk sirunkig szüntelen
Szívünk verése, kincsünk mindenünk!

Isten hozott te drága ünnepünk!
Szívünk szikrával óh csak szórd tele!
Egy hegyre néz ma büszkén Selmecünk,
Reád, Branyiskó hófödött hegye!
Szikláidon egy pap tör fölfelé,
Szemében a hit égi fénye rezg.
Nem olt az ágyú rettegést belé,
Bár fegyvere csupán egy kis kereszt.

A kétfejű fekete sasmadár
Szállotta meg e jégtakart hegyet.
Innen vigyorg feléd a rút halál,
Ha fészkeről magyar le nem vered!
Erdősi menj! rohanj! üzd, verd le csak,
Te hős Guyon imádságos keze!
Fülemben a remény zenéje csap:
Óh nem hagy el hazádnak Istene!

Rohan. Tulzengi a csata zaját
Mint vészharang, úgy cseng tüzes szava.
Utána törnek a honvéd bakák
S pirossá lesz a hegy fehér hava.
„Fiuk utánam“! az Isten velünk!
Ne hagyjuk cserben a szegény hazát!
És szent keresztrel győzelmet nyerünk,
Kezünkbe lesz ma még a pálmaág“!

Szavától meggyul a magyar sereg.
A vér patakban mind előbbre tör.
Elöl a piarista Hős vezet
S elsőnek hág a hegytetőre föl.
Csongrád virága, haj, nyomába lép.
És im! mire leszáll a csendes est:
A véres hóban glóriában ég
A sást verő magyar kard és kereszt . . .!

Nyitott szemekkel ébren álmodom . . .!
Tovább kísérem én a hős papot.
Ringass tovább gyönyör hullámodon:
Szive tovább is oly szépen ragyog.
Ráborul a vérezőkre Ó
Reszketve, mint a harmatos levél
S szabadságunk csak vértől zöldelő
Fájáról olyan édesen mesél! . . .

Nyitott szemekkel ébren álmodom
Tovább kísérem elmerengve őt
S egyszerre csak az eltiport havon
Zokogni hallom a kereszt előtt! . . .
Aztán kis városunkba jön megint.
S katedráján is honszerelme ég
S a padsorokban ifju véreink
Szívünkbe szívják tiltott szent hevét: . .

Nyitott szemekkel ébren álmodom! . . .
A Hős megállja mindenütt helyét
Rajong is érte mindenütt honom,
Tanum te légy reája Kecske-mét!
A lelke hajtja! dolgoznék tovább,
De vére egyre hül, haján a dér . . .
A hol himezték bölcsővánkösát:
Nyitrába hát pihenni visszatér.

Vele megyek, az álom folytatom! . . .
De csakhamar jaj, felsir a szívem:
Erdősi Imre a ravatalon
Virágos szemfödél alatt pihen!
Letérdelek a nagy halott előtt
S hideg, fehér kezét megcsókolom
S lelkembe zárom eszményképnek Őt,
Miképp szeressem a sirig honom!

Légy büszke rája kedves Selmecem:
E lángoló pap egykor benned élt!
Innen rohant csatádba nemzetem,
A hajnalodban — e házban remélt!
Óh büszke is vagy rá kis városom,
Ezt zengi némán e márványlapod.
Ime! — aranybetűkben láthatom:
Erdősi hőssé fel benned csapott!

Ragyogj soká fényes márványlapunk!
Kövedben e város hálája ég.
Mi tőled oly sokat tanulhatunk,
Ha szép hazánk fölött borult az ég.
Óh álmokért rajongó ifjuság
E szent kőhöz te majd gyakran gyere!
S rohanj te is, ne hagyj hazád jussát,
Ha újra jó: Branyiskó zord hegye! . . .

Rohanj te is, ne hagyj hazád jogát!
Kereszt s a kard legyen a fegyvered!
S Tábor hegyévé lesz a Golgotád,
Igaz csatádat el nem vesztheted!
Amíg szived a hős után halad,
S közöny jege nem ül a lelkeken:
Szent trikolorunk ronggyá nem szakad,
A végítéletig élsz nemzetem!

a közlést teljes mértékben megérdemelné, helyszüke miatt nem közölhetjük.

A győzelemről énekelte ezután a polg. dalkör, nagy precizitással, gondos vezetés mellett. E helyen is igazán csak őszinte sajnálatunknak adhatunk kifejezést, hogy nem részesül ez érdemes kör a kellő támogatásban pártolásban. A közönség zajos tapssal honorálta az élvezetet, melyet a dalárda szerzett neki a szép darab előadásával.

Az ünnepély hátralevő részét Puskás Jenő főisk. hallgató saját szerzeményű darabja s Márkos Béla köri elnök fogadalmá töltötte ki. Puskás költeménye mély hatást keltett, Márkos szavai pedig nagy lelkesedést. Utalt rövid dikciójában arra, hogy az ifjuság még ma is képes lelkesedni, s ha kell tenni is.

Miután a programnak vége lett, Guba Pál kegyesrendi tanár mondott meglehetősen köszönetet mindazoknak, kik a fényesen sikerült ünnepélyben részt vettek s miután meghívta a közönséget az esti társasvacsorára, a templomba vonult, hogy az Erdősi keresztjét bemutassa közelebről.

A templomban.

Belejáradt az emberi lélek abba az érzellem-skálába, melyen vasárnap végig kellett mennie. A mámorító öröm, lelkesedés, hazaszeretet oly különös, oly zsbongó hangulatba hozták a lelket, hogy csöndre volt szükség az impressiók feldolgozására. E hangulatot fokozta az a mesés templomi jelenet, mikor Guba Pál pluvialéval vállain az oltárra helyezett kereszt történetét mondta el a nagyszámu hallgatóságnak. S mikor felszólított mindenkit kor-, nem-, s valláskülönbség nélkül arra, hogy tisztán szívének szavára hallgatva érintse meg a keresztet, megindult a zarándoklás hogy csókkal tiszteljék meg azon ereklyét, mely apáink vérért látta kifolyni érettünk, a mi hazánkért.

Az ünnepély után.

A város képe az ünnepély után szokatlanul élénk volt. Apróbb-nagyobb csoportok sétáltak a leleplezés színhelyén s szemlélték az igazán szép kiállítású emléktáblát. Azt hittük, hogy nem lesz jól olvasható a felírás a nagy távolság miatt, de kellemesen csalódtunk. — Egészen jól látható s olvasható az egész szöveg.

Este fél 8 órakor társasvacsora volt a Városi Vigadóban, majd pedig ünnepi színelőadás »Az aranylakodalom« bemutatásával.

Ezek az ünnepélyre vonatkozó adatok krónikus sorrendben. Maga az ünnepély azonban nem így folyt le. Hogy hogyan, azt leírni nem lehet. — Azt csak a szív érezte, mely hevesebb lüktetésbe jött, mely *büszke* volt ama percek alatt arra, hogy magyar. Be is vésődött abba a vasárnapnak minden eseménye s epizódja, hogy egész életen át kellemes, felejthetetlen impressziólancolattá válva merengessen rajta el az emlékezet.

Sürgönyök.

Budapestről a kegyesrendiek főnöke a következő tartalmu sürgönyt küldte: Selmecebánya sz. kir. város polgáraival léleken őszinte kegyelettel együtt ünnepli az egész magyar kegyes tanító rend is volt nagyérdemű tájának Erdősi Imrének, a

branyiszkói hősnek emlékünnepe. Hazafias üdvözlettel Magyar Gábor, a piaristák rendfőnöke.

Lilienfeldről: Lelkem körükben van, fogadják hódolatomat. Maurer Guido.

Magyaróvárról: A branyiszkói hősnek, a hazáját illónszerető piaristának s volt főnökének emlékét áldva köszönti s ünneplő városának lelkes polgárait. Rappensberger Vilmos.

Nyitra-ról: A mai hazafias ünnepélyre a nyitra zbor hegyközség választmánya egyhangú határozattal üdvözlését és Selmecebánya város iránt érzett mély hálóját fejezi ki városunk szülöttének ünneptétele alkalmából. Elnök: Horváth Sándor.

Tatabányáról: Mi nagyon, nagyon távol vagyunk a ma leleplezett táblát övező ünnepi fénytől, mégis az ifjuság rendíthetlenségében legközelebb állunk azokhoz az eszmékhez, melyeknek hőset ma Selmecebányán ünneplik; ebben az eszmében üdvözljük Selmecebánya ünneplő népét. Dr. Böckh Hugó, Illés Vilmos, Fazék Gyula, Frey Ferenc, Vasitsek Zsigmond, Bogisich Gyula, Alliquander Ödön, Bánfi, Eszto, Gacser, Hoensch, Holics, Pamert, Kalmosi, Maróthy, Perényi, Petrik, Ribianszki, Schvartz, Rigler.

Magyaróvárról: Léleken részt veszünk a kiváló ünnepen, melynek szerzőit és tényezőit melegen üdvözljük. Magyaróvári piaristák.

*

Üdvözlőiratok.

Írásban küldték el üdvözlőiket: Szatmár városa, Pécs városa, Dobranszky János sírokai plébános, aki hazafias lelkesültséggel irt szép üdvözlő kisérétében a branyiszkói honvédek vérével áztatott földön nőtt virágokból és növényekből sajátkezűleg szedett és kötött virágfüzért is küldött. Ezzel a virágfüzérrel lett az emléktábla diszítve. Így küldték üdvözlőiket még Davodi Bakó Ádám és dr. Acsay Antal a budapesti egyetem magán tanára.

*

A gimnáziumi ifjuság.

A diákok összeadták filléreiket s elhatározták, hogy ha a hazafias nagy közönség Erdősi lakóházát jelöli meg emléktáblával, ők viszont emléket állítanak abban a szobában, melyben a branyiszkói hős lakott. A tervet tett követte. Az érc emlék felirata a következő:

Erdősi Imre branyiszkói hős, kegyesrendi áldozó pap, gimnáziumi tanár emlékének. 1907. március 15. 1840—1849.

Branyiszkó hőse volt lakója e régi háznak honfiak! — Talán mesét is mondjak róla? Elmondom én az igazat. Szerelme volt: a hon, szabadság. Eszménye: Isten és igazság. Bösz harcba is szállt mindezért! Áldott legyen neved vezér! 1849. febr. 5.

Az ünnep napján reggel Erdősi volt szobája elé vonultak a kis diákok s elénekelték a Szózat-ot. Stand Nándor IV. és Bachraty József VI. o. tanuló alkalmi verset szavaltak. Keresetlen egyszerű szavakkal mondta el Schvartz Tivadar II. o. tanuló Erdősi szobája előtti tisztelgésük célját. Az ifjuság hazafias lelkesedése háttartalan volt.

*

Az emléktábla.

Fekete színű svédgránitból készült 150x90 cm. nagyságban. Sulya 336 klgr. 306 vésett, aranyozott betű van rajta. A névirás betűinek nagysága 12 cm. A többi betű 6 és fél, és 4 és fél cm. nagyságu. A felirat így szól:

Ebben a házban lakott 1840-től 1849-ig *Erdősi Imre a branyiszkói hős*, kegyesrendi paptanár és innen ment a magyar szabadság védelmére 1849. január 16-án. Vihar ne zugi. Kiméld e házat, ne bántsd a régi köveket. E mohos házból szerte árad a lángoló hazaszeretet, Branyiszkó hőse itt lakott, hősök között is legnagyobb. Innen rohant, szent lázban égve, halált hozó, bösz harcba, vészbe. (A verses feliratot Kenézi Gotár kir. pénzügyi tanácsos, győri pénzügyi igazgató-helyettes írta.)

Guba Pál ünnepi beszéde.

Igen tisztelt Közönség! Kedves Polgártársak!

Nagy, nagyon nagy feladatra vállalkoztam. Egy hazaszeretettől lángoló kornak legdicsőbb korszakát, annyi ismert és névtelen hősnek vitézi tetteit kellene ecsetelnem rövid néhány mondattal. Érzem, hogy erre képes nem vagyok, megnyugtató azonban az a tudat, hogy ez a tábla, melyet leleplezni készülünk, még kevesebb szóval, csöndes némasággal ékesszólan fogja pótolni azt, ami szavaimból talán hiányozni fog, amit senki elmondani nem tud, nem tudhat, amit csak érezni lehet és kell.

Az a korszak, melyről szólnom kell a magyar történelem lapjaira különben is már örökké fényes, ragyogó betűkkel van írva. A magyar önvédelmi harc kora ez, olyan nemzedék története, mely hazájáért, a mi édes hazánkért nemcsak élni tudott, de meghalni is kész volt és részben meg is halt, az életben maradtak pedig megszenvedtek érte.

A szabadságharc gyorsan gördülő eseményeiben 1848 december 2-a volt az a nap, mely az 1849 augusztus 13-ig történeteknek indító oka volt. Ez volt az a nap, melyen a keserűséggel sziníg telt pohárból a csepp már kicsordult. A kicsordult csepp Kossuth Lajosnak december 22-ki kiáltványa volt. Ő írta akkor azt: »De elég, óh elég honom népei! elég . . . a szív reped meg a szörnyűségeken«. Ő kérdezte: »És te Isten! a népek Istene! nyugosznak-e villámaid s ki nem merült-e béketüreded?« és meg is felelt mindjárt »Te a népek Istene, te az igazság Istene vagy s menyköveid le fognak csapni a hóhérok közé«.

Az egész országban hegyen-völgyön visszhangra talált hívása: »Fel Isten nevében ti a nép milliói! velünk a jó ügy igazsága, velünk az Isten.« Felébredt szavára messze mindenki s megindult az a hógörgeteg, melyet megállítani csak egy idegen hatalom, az orosz tudott — Világosnál, az a lavina, mely ellenségeinket erkölcsileg tönkre tette a — győzelem idején.

Az apa ott hagyta szerető hitvesét, a bölcsőben ringó gyermekét, a gyermek agg szülőit. Aki mehetett, ment meghalni fegyverrel és anélkül a legvarázslatosabb eszméért a szabadságért, azért az országért, melyet hazánkunk nevezünk. Rövid idő alatt semmiből egy dicső hadsereg alakult ki, melynek minden tagja egy-egy hős, egy félisten volt.

A riadó ebbe a házba is elhallatszott, ahol rendünk tagjai az Isten igéjét hirdették s a tudást terjesztették akkor is tanítással. Amikor másutt már bömbölt az ágyu és a kard csattogott, itt e házban még csak a hazáért imádkoztak s tanították az ifiakat arra, amire akkor senkit tanítani nem kel-

lett, a hazaszeretetre. A esőndesség azonban itt sem tartott sokáig.

Görgey az 1849 január 2-án Budapesten megtartott haditanács végzése folytán Vácra vonult s onnan 6-án Lipótvári felszabadítására indult. 11-én már Ipolyságon az osztrákkal csatázott. Azután látva, hogy két tűz közé szorult, lemondott a lipótvári tervről s Léván keresztül Selmecebányára fordult. Január 14-én megszállta az egész környéket, Kőrömbányát, Besztercebányát.

Ebből a csöndes házból hadiszállás lett. Guyon Richard dandárparancsnok ebben a házban a rendnek, Görgey abban a házban a kamaragrófnak voltak szívesen látott vendégei. Ezen a vidéken, ennek a vidéknek a hazaszeretettől szintén lángoló tót népeiből toboroztak össze két új zászlóaljot. S ezek a katonák szintén hősök lettek és félistenek, amint Kossuth a honvédeket nevezte.

Az ujonc honvédeknek páter kellett. Guyon Richard tudta, hogy igazán küzdeni csak az tudhat, aki Istenben bízni és imádkozni képes. Édes hazáknak akkor nagy szükségére volt arra, hogy a csatákban is imádkozzanak. Guyon ebből a házból, ebből a rendből toborzott az új zászlóaljnak tábori papot.

Toborzó szavára arcán az öröm tüzrózsáival állott fel az, kinek emlékét lesz hivatva megörizni ez az emléktábla, a gimnázium fiatal költészettan tanára Erdősi Imre. Kossuth harci riadója, mérhetetlen hazaszeretete már előbb vágyat ébresztettek benne küzdeni a küzdőkkel a hazáért, annak szabadságáért. Vágya most teljesült. Habozás nélkül csapott fel pap katonának. «Ha a haza hív ezredes ur ajkai által, szolgálataira kész vagyok, megyek azonnal» — jelentette ki habozás nélkül. Január 16-án már táborba szállott, fegyverül a feszületet vitte magával.

Görgey ezen a vidéken akarta kipihentetni fáradt seregét, de ellenségeink, a véredek mindenütt nyomában voltak. Három oldalról, észak, nyugat és délről kezdtek szorítani itten. Végre is január 21-én Hegybányán ütközetre került a dolog, melynek emlékei ott most is láthatók. Ebben a csatában Erdősi már részt vett. Harcolt és buzdított, ő részesítette a szükséges ápolásban a jobb vállban meglőtt vitéz Sréter Gyula palatinus huszárezredet. Ez a csata volt az ő tűzkeresztje.

Ezután a harc után a tábor tovább indult. Mészáros hadügyminiszter Görgeyt a Tiszát és Debrecen fenyegető Schlick ellen sürgetve hívta Tokaj felé. A fővezér a leg-rövidebb uton, Zólyom felé nem mehetvén, Igló, Lőcse, Eperjes felé került. Iglón február 3-án megint csata volt, melyet Guyon vezetett, ő bizta meg Görgey azzal is, hogy keresztül törjön a Szepesből Sárosba vezető branyiszkói hágón, melyet Deym osztrák tábornok őrzött.

Február 4-én a tisztikar Görgey tiszteletere bált rendezett. Másnap reggel jókedvvel indultak Szepesváralján keresztül a halálba — Branyiszkóra az ujoncok. A 758 méter magas hágó annak, aki fent van, bevehetetlennek látszó erőd, télen a legerősebb vár.

Meredek, sziklás lejtőit akkor hó borította, a hó alatt jég volt. Oda fent 1800 puskás és 4 ágyu várta a halállal a magyar fiukat. A szél sivitott, a hideg dermesztő volt. A hegyet megmászni is nehéznek, az ellenség hadállásait bevenni lehetetlenségnek látszott. A vihar mintha az ellenség gunyos kacaját hozta volna a magyar táborba.

A magyar honvédek lehetetlenséget nem ismertek. Guyon biztató szavára az ujoncok neki vágtak a hegynek, a vezér maga ment elől kedves két emberével, Erdősi Imrével és Dapsy Sámuel kapitánnyal. Egy kereszt és két éles kard látszott legelő a magasban. A honvédek utánuk. A haláltól nem félték, mindnyájan a hazáért akartak meghalni, mindegy volt, akárhol halnak meg.

A szél viharzott, a puskák ropogtak, az ágyuk bömböltek, minden fordulónál az ellenség szuronyai csillogtak, sortűz sortűz ért. Minden sortűz százakat sepert el az első sorban haladó magyar fiukból, a halottak az élőket sodorták lefelé a sikos lejtőn. A kereszt és a két kard azonban minden sortűz után újra és újra felemelkedtek. A rémes csatazajban menydörögve hallatszott ki az Erdősi szava: «Utánam fiuk! Velünk az Isten» s a fiuk, a magyar önvédek társaik holttemén keresztül ugorva mentek utánuk, mindig előre.

A kereszt, ez az egyszerű fenyőfából készült feszület, melyen a golyók nyoma, a magyar vér foltja most is még meglátszik, győzelemre vitte az ujonc honvédeket. A harc, a győzelem, a magyar önvédelmi harc legfényesebb hőstette, bámulatos epizódja volt. Guyon és ezzel a keresztel, mint egy Kapisztrán, előljáró Erdősi déltől éjfélig az ujonchaddal 23 erős hadállásból verte ki a hősiesen védekező osztrákokat. A 33. zászlóalj büszkén lobogtathatta zászlaján azt a szallagot, melyre Görgey sajátkezűleg hímte fel arany betűkkel: «Branyiszkó 1849. február 5.»

A győzelem után örömmámorban uszva ment le a branyiszkói hegyről a győztes honvédesapat Siroka községbe a templomba, ahol Erdősi Te Deumot mondott s megáldotta a jelenvoltakat a keresztel. Aztán átadta a plebánosnak megőrzés végett, hogy ezt látva, hazaszeretetre buzduljon a jövő nemzedék. A tábort azután nyomták maguk előtt az osztrákok Eperjes felé.

A branyiszkói hágón szép emlékekkel örökítették meg a szabadságért harcoló magyarok ezen egyik haditettét, amely a felső-dunai és felső-tiszai magyar hadtestek egyesülését tette lehetővé, csak itt, ahol Erdősi 8 évig élt s tanította a hazaszeretetet, ahol táborba szállt, nem volt még emlék. A selmecebányai függetlenségi párté az érdem, hogy ennek a mulasztásnak pótlásáról meg nem feledkezett, ezé a városé az érdem, hogy a nagyon szerény mederben megindult mozgalom oly arányokat öltött, mely lehetővé tette egy diszes emléktáblának a rendház falában való elhelyezése.

És most hulljon le a lepel!!! (Hosszabb szünet, mely alatt a cigányzene a «Ne sirj ne sirj Kossuth Lajos»-t gyönyörűen huzta.)

Ez az emléktábla egy hőslélkü nemzetnek, a magyarnak dicsőségét, hazaszeretét és hadi erényeit, a magyar önvédelmi harcnak egyik legfényesebb hadi tettét és egy hőslélkü honvédpapnak emlékeztetést van hivatva hirdetni és megörizni. Bizom abban, hogy ez a hideg kő mindenkinek lelkében fel fogja ébreszteni azt a meleg visszaemlékezést, melyet a mult idők, a hős nemzet és annak rettenthetetlen honvédei méltán megérdemelnek, bizom abban, hogy mindenkinek el fogja regélni nagy némaságával azt, amit elmondani nem, hanem csak érezni lehet.

Legyen ez az emléktábla figyelmeztetője mindenkinek, különösen a város közönségének és a jövő nemzedéket képviselő arany ifjuságnak, hogy erős és nagy csak az a nemzet lehet, amelynek fiai is erősek és nagyok, hogy az önzetlen hazaszeretet a legszebb polgári erény.

Az emléktábla vázolt hivatása szerint közik, városi emlék, ennek folytán ezennel átadom azt a polgármester ur által képviselt törvényhatóságnak azon kérelemmel, örködjék a hatóság gondos buzgalommal és a törvények minden erejével felette.

Az emléktábla e falba helyezve azért lett, mert a hőslélkü paptanáer e házban lakott és élt, ennek a rendnek volt tagja s e házból indult a táborba. A falba helyezés tényénél fogva tartozéka lett e háznak, ezért átadom azt rendünket képviselő rendfőnöknek is azon kérelemmel, hogy az emléktábla fölött szerető gondossággal örködjék a háztulajdonos rend is mindenkor.

Ez alkalmából kötelességemnek tartom azt is, hogy köszönetet mondjak a kegyes

adakozóknak adományaikért, melyekkel az emléktábla felállítását lehetővé tették, a helybeli függetlenségi pártnak, a mozgalom megindításáért; a kassai ereklyemuzeumnak, különösen Mihálik József múzeumőrnek, hogy az Erdősi által a harcban hordott keresztet, a drága ereklyét, melyet a múzeum részére a sirocai plébános engedett át, az ünnep fényének emelésére átengedni szíves volt, köszönetet mondok a város közönségének és a kecskeméti, nyitrai, szegedi küldöttségeknek, hogy megjelenésükkel az ünnep fényét emelni szívesek voltak. Azok, akik az ereklyét közelebről megtekinteni óhajtják, azt ma este 6 órakor a Nagybaldogasszonyról elnevezett templomban tehetik meg.

Isten velünk. Éljen a haza.

Városi közgyűlés.

Mint máskor, a hónap második keddjén lett megtartva. A bizottsági tagok elég sokan voltak és elég sokat beszéltek — az elején. A közepén már unták a dolgot és széledni kezdtek. Kapp Jakabot Szél László az ajtóban fogta el, hogy a határozatképesség veszélyeztetve ne legyen. A végén talán 15 városatya zajosan eltette a polgármestert azért, hogy a gyűlést bezárta.

Egynegyed négytől fél hatig megcsinálták a tisztviselők fizetésemelését, ami háztartásunkban 16349 korona, öt év múlva még több kiadást jelent; meghosszabbították Vihnye-fürdő házi kezelésének idejét, foglalkoztak a kivándorlás csökkentésének kérdésével; eladtak 3 városi házat; elrendelték a Zsemberi ház első emeletének bérbeadását, az Ertl majornak s a többi városi földnek eladását, ha ez nem sikerül, bérbeadását; a kőbányának vállalatba adását; Vihnye-fürdőnek 500.000 koronáért való eladását, esetleg bérbeadását, elhatározták egy 86 és egy 120 ezer koronás kölcsönnek felvételét, a fürdőbe való újabb elkerülhetetlen befektetést; megállapították, hogy a fahiányon segíteni nem tudnak; Bélabányán egy ovodát vettek át; megbeszélték, hogy a kapott 20000 korona segélyt, hogy ruházzák be a horvati és vihyei törvényhatósági utakba; elfogadtak egy csomó számadást; megszavazták a színigazgatónak 100 korona segélyt, tudomásul vették, hogy a miniszter egy felebbezést visszautasított, egyet pedig helyben hagyott.

Beszélték: Horváth Kálmán polgármester, Schvehla Gyula, Fodor László dr., Tóth Imre dr., Händel Vilmos, Hlavathy József, Jezsovits Károly, Farbak István, Sobó Jenő, beszélni akart Ernst Zsigmond, de leintették.

Schvehla Gyula a fizetésemelési javaslatot ismertette és okolta meg. Látszott beszédén, hogy a bizottság lelkiismeretes munkát végzett, de az is, hogy azokban a megtakarításokban nem nagyon bizik, amelyekből a több kiadás fedezetet nyer, mert ismételtén kijelentette, hogy e tekintetben a polgármester nyilatkozatai után indul csak. Händel Vilmos a megtakarításokat kívánta tisztában látni és a nagyközönséget tájékoztatni. Legeredetibb volt Jezsovits felszólalása, aki megkérdezte a polgármestert, jót áll-e azért, amit ígért, a helyzet javulásáért. Persze, a polgármester vállalta a jóállást. Tóth Imre dr. őszintén beval-

lotta, hogy nem tudja mi van a fizetés-emelési javaslatban s ezért tanulmányozás vágott kiosztását kérte, de leszavazták. Kachelmann Viktor dr.-nak is kételyei lehettek, mert az igennel való szavazáshoz nem volt kedve felállani, de Richter Ede segített rajta, feltolta a székről. Fodor László dr. eléggé erélyes beszédet mondott a teherviselő közönség érdekében, a javaslatot azonban a polgármesteri kijelentésekben bizva ő is megszavazta.

A közgyűlésről részletesebb értesítést hely szűke miatt nem adhatunk, annak fontosabb tárgyaival alkalomadtán külön-külön fogunk foglalkozni.

Alaptalan gyanusítások.

A Besztercebányán megjelenő, államilag segélyezett »Kraján« című hazafias tót lap június 6-án megjelent 23. számában az ágostai evangélikus liceumból pánszláv magatartása és üzelmei miatt kizárt Bakos János VIII. osztályu tanuló esetével foglalkozik »Pánszlavizmus Selmecebányán« cím alatt.

Az esetről a bűnös irányt megrovó módon nyilatkozik és az alkalmazott szigort helyesli, de a közleményben oly helyek is vannak, melyek az intézetet, tanárai közül hármat s városunk egyik polgárát Oswald Gusztávot ártó gyanusításnak teszik ki.

E sorok így hangzanak: »Hiszen Ő nem volt maga! Egész tucat (12 diák) volt, akik naponként a szemben lakó péknél, Oswaldnál gyüleseztek«. . . . Aztán megint így: „Csodálkozunk azon, hogy a liceum csak későn szerzett tudomást diákjainak pánszláv üzelmeiről. Csodálkozunk azon, hogy amikor ezeket a diákokat a tanári ítélőszék elé hívták, akadt 3 tanár ur, akik ezeket a fiatal bűnösöket menteni akarták, sőt mentették is. Ez a három tanár ur: Szever, Raksányi és Hamrák, akik csak vallásosságot tanítanak a liceumban. Vagy bűnösök voltak ezek a diákok vagy nem! Ha nem voltak bűnösök, miért hívta az igazgatóság őket a tanács elé? Ha azonban bűnösök voltak, miért és milyen jögon mentette őket a három tanár? Csodálatos, hogy ilyen fontos ügyben nem uralkodott a liceumi tanáritestületben egyhangu megállapodás. Csodálkozunk azon, hogy ez a liceum az államtól évenként 34 ezer korona segélyt kap, sőt hogy most még több pénzt fog kérni új építkezésre és mégis találkozott a diákok között olyan, kiknek hazafiatlansága már most súlyos mérleget alá esik.“

Nyilvánvaló, hogy e sorok Oswaldt Gusztáv pékmestert, a megnevezett három tanárt és az ő révükön magát a liceumot is a legesunyább vád gyanujának martalékául vetik oda, a nem tájékozott közönség körében s ezenkívül óriási erkölcsi kárnak teszik ki őket.

Mi az intézetet s a megnevezett személyeket alaposan ismerjük és megvagyunk arról győződve, hogy a könnyelműen megnyilvánult gyanu, minden alapot nélkülöz. Az intézet a leghazafiasabb szellemben van vezetve, a megnevezett tanárok és a pékmester is kifogástalan hazafiak. Ez okból a meggyanusítás ellen az igazság szeretet

és közérdek folytán a leghatározottabban tiltakozunk addig is amíg az intézet és személyek maguk kellő alakban és módon a gyanut vissza nem utasítják. Ez a gyanu a városra is, melynek erős magyarosodása feltűnően észlelhető s e tekintetben igazán elismerést érdemel, felette bántó. Szó nélkül hagyni nem lehetett.

*

Sokan tudni vélik, hogy a könnyelműen vádaskodó és gyanusító hírlapközleménynek Guba Pál kegyesrendi gimnáziumi tanár az értelmi szerzője. Fel vagyunk jogosítva annak kijelentésére, hogy ez a híresztelés alaptalan. Minden hírlapi közleményért annak szerzője s ha az ismeretlen, a hírlapnak felelősszerkesztője felelős. Amennyiben bárki elégtételt óhajt, annak ebben az irányban és törvényes uton kell a ténykedést megkezdenie. A hírforrások kutatása kárba veszett fáradság s ez esetben végeredményben a liceumba vezetne, ahol Bakos János eltávolítása megtörtént. Nincs, alig van olyan tévedés, melyet helyrehozni ne lehetne. Ez esetben reméljük, hogy a „Kraján“ maga fogja a helyreigazítást készséggel megadni kellő igazságszeretettel és tárgyilagossággal.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor. Csütörtök: Piros bugyeláris. Péntek: Doktor úr. Szombat: Cserkészleány. Vasárnap d. u. Vén bakancsos és fia a huszár; este: Láthatatlan kezek. Hétfő: Gyöngyvetel. Kedd: Kaméliás hölgy. Szerda: Tavasz. Csütörtök: Ördög.

Tolvaj. Örömmel üdvözljük a komoly társadalmi színművet, mely nemesítő tartalmával és meghatóan egyszerű színi technikájával hatalmas rést üt a szokott franciás léhaságon. Erős argumentuma ez annak az átmeneti irodalmi korszaknak, mely a naturalizmus örvényei közt kifáradt francia irányt egy tisztult erkölcsű légkörbe tereli. Maga a darab a romantikus idealizmust mutatja be a modern társadalom keretében a jelenkor pszichológiai megvilágításában.

Az első felvonás ensembleja kifogástalan volt. A megtört apa szerepében *Erdőssy* Károly (Lagardes Raymond) remekelt élethűen tolmácsolva a szülői szeretet vívódását az erkölcsi kötelességgel. A hidegen következtető Zambault-t, akinek mesteri pszichológiáját rombadönti az asszonyi fortély *Szilágyi* Aladár játszotta komoly és gondos művészi felfogásban. A második felvonás párbeszédje *Komlós* Ilona (Voysin Luise) és *Margittay* (Voysin Richárd) kezeiben igaz hatást keltett. A szenvedélyes, szinte perzselő dráma hangulatban a fokozatosan háborgó lelki küzdelem festését gyönyörűen oldották meg. Fárasztó munkájukért járó elismerés és a taps osztatlan része mindkettőjüknek. *Szalma* Sándor ábrázolta az ideálisan rajongó Lagardes Fernandot. Szimpatikus szerepét mélyen átérzte.

Táncos regiment. A második előadás üres ház előtt folyt le teljesen beigazolvá sokszorhangoztatott nézetünket, hogy a nagy német imperátor hatalma is korlátolt s így nem tudja császári véleményét ráoktrojálni

a selmeci közönségre, melynek szívéhez még magyar vonatkozású színműveket is bajosan lehet behízelegni.

Hóférfke. A gyermekkor derűs állomvilágába mindnyájunk lelkében egyformán szövődik aranyfónalként a hóférfke meséje. — És a mesének pedagógiai jelentősége is van. Észrevétlenül belecsempészi a gyermeki lélekbe a legmagasabb életigazságokat; jelen esetben az intrika fogalmát. Földöntuli színben teszi ezt, mert a gyermek fej nem kér élettani megokolást. Érdemes ám e felett gondolkodni. — Részünkről örömmel üdvözljük a gyermek előadást, melynek élvezetet nyújtó szórakoztatása mellett még lelket nemesítő hatása is van. — Kár, hogy színészeink túl mulatságosnak találták a dolgot; a gyermeki lélek finom bánásmódot igényel.

Szép Ilonka. Vörösmarty népszerű epikai költeményét megelevenítették Szávay Gyula és Vágó Géza. Szinte természetszerű, hogy a lírai részek helyét magyaros motívumokkal fűszerezett zenei gondolatok szövevénye pótolja. Szabados Bélának, a nagyevű zeneköltőnek édes-bus melódiái csengnek bele ebbe a kristálytisza romantikába. Ám a romantika kényes és törékeny, mint a himes lepkeszárny. Egy hangulat megérzékítése nagy művészi feladat, melyet szegényes apparátussal megoldani nem lehet. Már pedig itt éreztük legfájóbban az összhatás hiányát. A szereplő személyek és a diszletezés ellentéte igen kirívó. Erősen kirajzolt konturok kiabálnak ki egy szürke átmenetnélküli háttérből. A zene gyenge. A jellem festést még kifejezik maguk a melódiák, de a hangulatot, mely a hangszerelésben rejtőzik, már nem bírják kierőszakolni. A kürt és harsonák hangját a hegedű félénk rezgése, a hárfaszóló a fuvola szolgáltatja picicató kísérettel. Hát zenei viccnek jó! Különben erősen kiemeljük, hogy ez nem a zenekar hibája, mely 30 ember fárasztó munkáját végzi és relativ elismerésünket mind-ezideig kiérdemelte. A személyek is tökéletesen megfeleltek az előadás kívánalmainak, olyannyira, hogy a közönség észre sem vette, hogy Marció a valamikor a zöld fákat ábrázoló környezetben fagy meg és hogy az ősz Peterdy nemesi kuriájának boltives kapuja a legvékonyabb lombokon keresi támaszát.

A szereplők közül *Fenyvesi* Olga hármass szerepében újra tanujelét adta tehetségének és keresetlen játékával egyre szélesebb körben hódít híveket. — *Lévai* Margit címszerepben mutatta meg, hogy a kiforrott művésznő öntudatával ragaszkodik sikerei útján megállapodott hírnevéhez és dicsőségségéből nem akar elejteni egy virágszálat sem. *Szilágyi* mindig alkalmazkodik szerepeihez, A bolond excentrikus külsejét és érezni tudó belső lelki harmóniáját művészi képbe öltöztette. Sirt — nevetett. Zöldben fagyott meg. Szegény Marció!

HIREK.

— **Kitüntetés.** A király koronázásának 40 éves évfordulója alkalmából *Podhragyi* Pál prépost-plébánosnak eredményes működése elismerésül a III. osztályu vaskorona-rendet díjmentesen adományozta.

— **Hirtelen halál.** *Makónyi* Pál helybeli kereskedő, ki tegnap este barátai körében még kedélyesen szórakozott, ma f. hó 12-én reggel 1/2 7 órakor üzletében agyszélhűdés következtében 41 éves korában hirtelen meghalt. Az elhunytat nagyszámu rokonság gyászolja s városszerte általános részvét a rokonszenves kereskedő elhunytá felett.

— **Mulatság.** A selmecbányai cipőgyári munkások június 16-án a Felsőóránán tekeversenyyel összekötött nyári táncmulatságot rendeznek.

— **Kritikus nap.** A Selmecbánya-Rónai Általános Temetkezési és Segélyző Egyesület június hó 16-án délután 2 órakor tartja meg rendes közgyűlését a vigadóban. Figyelmeztetjük a város rendőrségét, hogy a négyezet meghaladó tagok között a hangulat felette elkeseredett s ezért tanácsos lesz minél nagyobb karhatalmat kirendelni s oly irányban intézkedni, hogy a gyűlés ne a termekben, hanem a kertben tartassék meg, mert a terembe a megjelenők mindannyian nem férnek be s a künredekők tájékozatlansága a legveszedelmesebb lehet, másrészt a közgyűlés feloszlataása szükség esetén a szabadban sokkal könnyebben megtörténhetik, mint a teremben, ahol egy pánik veszedelmes helyzetet teremthet. Az erély hiánya és annak tulzása egyaránt bajnak lehetnek okozói. A tárgysorozat felette hosszú. Ajánljuk az elnökségnek, hogy minden irányban nagy rövidsége törekedjék, mert hosszú szónoklatokkal és számtömegekkel egy türelmetlen és bizalmatlan sokaságot meggyőzni és lecsendesíteni nem lehet. Ajánljuk, hogy a tagok indítványait az elnöki indítványok és a tisztújítás előtt tárgyalassa s e tekintetben a legmesszebb menő tárgyilagosságra és igazságosságra törekedjék, mert ez a legesőndesítőbb befolyással lesz. Értesülésünk szerint nem az egylet feloszlataása, hanem szigorú vizsgálatnak a miniszteriumtól való kérelmezése lesz indítványozva. Ennek az indítványnak támogatása a tények megállapítása és a kedélyek lecsendesítése végett a vezetőségnek is érdekében áll. A közönséget és az értelmebb tagok figyelmét pedig arra hívjuk fel, hogy türelemmel és nyugodtsággal lehet csak célt érni s ezért kötelessége mindenkinek a csöndesítés és a nyugodt viselkedés. Nem szabad megengedni, hogy karhatalom igénybevételére kerüljön a sor. Ne feledjük, hogy hatóságok közegeknek, a törvénynek mindannyian engedelmisséggel tartozunk s az erőszakoskodás a bajoknak nem orvosága.

— **Tanulmányut.** A III. éves vaskohós bányamérnök hallgatók közül mintegy 13-an tanulmányutra mentek, hogy megtekintsék a salgótarjáni, ózdi, krompachi stb. üzemeket, a pécsi kiállítás. A hallgatókkal *Böck* Hugó dr. főiskolai tanár s *Illés* főiskolai adjunktus mentek.

— **Vizsgák.** A kir. kath. gimnáziumban az évfáru vizsgálatok június 13-án kezdődnek és 24-én nyerne beferejét. A tornavizsga 19-én délután lesz megtartva. Június 29-én lesz az ünnepélyes Te Deum és a bizonyítványok kiosztása. Aztán következik a szünió, amely városunkból a megszokott elevenséget viszi el két hónapra.

— **Hangverseny.** A «gyermekvédő liga» hegybányai bizottsága szombaton a régi zárdaépületnagytermében jótékonycélu hangversenyt rendezett. A remekül összealkotott műsor, *Bergfest* Árpád buzgalma és a jótékonycél a legszebb sikert eredményezték minden irányban.

— **A selmeci népbank.** Figyelmeztetjük olvasóinkat lapunk mai számának mellékleteire. Az egyik részvényaláírási felhívás az intézet részéről, mely szerint a jegyzés zárhatárideje szeptember hó 10-e, a másik az intézet által kezdett új üzletágnak, a heti befizetési betét és előleg üzletágnak szabályzata.

— **Franciák Budapesten.** A francia és magyar ipar és kereskedelem közeledését mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy Páthé Fréres, a világhírű kinematográf és filmgyárosok Budapesten fióküzletet nyitottak és így alkalmuk nyílik a magyarországi nagyszámu kinematográf-színházaknak és magánosoknak is arra, hogy készülékeiket és filmszükségleteiket Budapesten szerezzék be. A Pathé Fréres üzlete Budapesten a Ferenciektere 4. sz. alatt van.

— **Törvényjavaslat a versenyről.** A kereskedelemügyi miniszteriumban a tisztességtelen versenyről szóló törvényjavaslatot fogják megvitatni. A javaslat a versenyt tisztességtelennek mondja, ha valaki a végből, hogy magának versenytársaival szemben gazdasági előnyt biztosítson vagy szerezzon, vállalati vagy üzleti tevékenysége körében oly eszközöket vagy eljárást használ, amelyek közfelfogás szerint az üzleti tisztességgel össze nem egyeztethető s e mellett a versenytársak közvetlen vagy közvetett károsodását eredményezhetik. A javaslat szigora ily esetben kártérítési igények lehetőségét állapítja meg. Nálunk az ilyen versenynek nyomai csak elvétve láthatók. De megvan egy másik nagyon káros fajta, a hitelezés túltengése, amely a kereskedőknek, üzletembereknek borzasztó károkat okoz és a közönség vagyoni viszonyait is károsan befolyásolja. Az üzletembereknek egyértelműen abban kellene megállapodniok, hogy egy hónapi szükségletnél többet senkinek se hiteleznek. Ily megállapodás a közgazdasági viszonyokra a legkedvezőbb hatással lenne s az erkölcsi emelkedést, az üzleti élet egészséges fejlődését hathatósan mozditaná elő. Persze ez irányban kellene a fogyasztási szövetkezeteknek is dolgozniok.

IFJUSÁG.

Vivó- és uszóverseny.

A Főiskolai Athletikai Club vivó versenye f. hó 15-én szombaton délután 1/2 3 órakor lesz megtartva Felsőóránán. A verseny igen érdekesnek ígérkezik. A vivóakadémián az ország egyik elsőrangú vivója is részt vesz s ami hallgatóink között is igen sok jó vivó van. A díjazás is gazdag. Az érdemdíjakon kívül az első győztes igen szép tiszteletdíjban részesül. A versenyt tánc követi, melyen a zenét *Balog* Laci helybeli zenekara szolgáltatja. Ezuton is felhívjuk a közönség figyelmét a verseny egyik érdekes pontjára: *Arlow* mester s *Fenyvessy* Olga kisasszony törvívására. Belépő díj: sze-

mélyjegy 1 kor. Családjegy 3 kor. Ifjusági jegy 50 fil.

Vasárnap f. hó 16-án délután 3 órakor a Klingertavon uszó versenyt fog rendezni az Athletikai Club, melyen külön számokban középiskolai tanulók is szerepelnek. A verseny egy rövid 60 méteres és egy hosszú 600 méteres távolságból fog állani s mivel nagyon jó uszók versengnek az elsőségért, az eredmény iránt már ma is igen nagy az érdeklődés.

KIS KOMÉDIÁK.

Békenap a szerkesztőségben.

(A szerkesztőségben veszélyes filantropikus áramlat kezd tulsulyra vergődni, minek oka ama lesújtó kritikában leli magyarázatát, melyet lapunk egyik bájos olvasója mondott ránk. Nem vélünk indiszkréciót elkövetni, ha a szerkesztőségi kulisszák mögött kiragadunk egy megható epizódot mai számunk békés hangjának megmagyarázására.)

Fk. Pedig kis komédia kell feltételen! (dühösen körülnez.)

I. Mt. S legyen szellemes és ne esztelen!

II. Mt. (kissé megerőltetve fejét, némi kockázattal) Talán lehetne valamit a teniszről. . .

I. Mt. Hm! Tenisz, — hisz lenne csak ott is komandőr. . .

II. Mt. Megnyitott már rég a Klinger tó. . .

I. Mt. S e téma volna oly mulattató, hogy megbocsájtán mindenki nekünk. Amiért most senkit nem ütünk?

Fk. Nem gondolnám. . .

Ti. (kevés göggel) No de ó mi jó, hogy okos ember is található e társaságban. — Nos figyeljete! Én a lányokról írok nektek komédiát, mi sujtó, maró. . .

Fk. Mond csak, mire volna ez jó?

Ti. Ugyan mért ne?

I. Mt. (ellenmondást nem tűró hangon, miközben hangja erősen irónikussá válik) Nem, s ezerszer nem, hisz pártfogónk a a szép gyöngé nem! Titkon életünkért is remeg, én legalább egyet ösmerek, ki szeret minket. . .

II. Mt. (maliciával) Akkor ha nem lát. . .

Fk. (türelmet veszítve) Ejnye fiuk, a rézangyalát! Hisz van téma! Itt a vas-kalap. . .

Tud. Az mind sifli! Itt a béke nap! Irjunk arról, s határozzuk el, hogy egy szám e városban elkel, melyben semmit észre nem veszünk. Témánk volna, — de így nyert ügyünk. Hagyjunk békét ma mindenkinek.

Fk. S gondold, hogy akkor szeretnek?

Tud. De mennyire! Mert az igazság be-tört fók haragját ontja ránk. Itt az igazság töri be a főt. . .

Fk. (atyailag) Ird meg hát a béke napot, sőt ígérjed, hogy amint eddig se nem ütünk már soha senkire, csak azt írjuk, mi igaz, való, például, hogy a szubvenció elvonása nem tiszta dolog, tán a csizmarendszer az az ok, no de elég! Ne sinfeljen szánk, hogy ne neheztelhesen reak polgármester, főispán és más. Vedd a tollat és irjad pajtás: (diktál)

„Mélyen tisztelt hölgyek és urak! Itt van a reg várva-várt béke nap, s köztünk

marad mindaddig, amíg városunkból ki nem kergetik. Mert van egy szer, amelytől remeg s e szert itt gyártják az emberek. „Mucsizmus“ ez s városunk hona, (nincs is másutt sehohol otthona.) Becsüljük meg a békenapot s ne üssük ma a vaskalapot!“

(A szerkesztőség függöny mögött zokogva ölelkezik össze egymással s szab. kir. városunk géniuszával a békenap örömére.)

Nemo.

HIRDETÉSEK.

Kereset bárki részére

Házi munkások kerestetnek gyors kötőgépeinken való kötésre. Távoltság nem határoz; mi eladjuk a kötött munkát.

Thos. H. Whittick és Tsa

Prága, Franzens-Quai 24.

(19.)

ÓVÁS

A rég óta kitűnően bevált
GREENSILL-féle

SZÁJVIZET

utánozzák! Amelyen e törv. védjegy nincsen, azt utasítsuk vissza.

Kapható minden gyógytárban,
drogériában és jobb illatszerek
kereskedésben.

Selmecbánya és

Hont vármegye

közügyeinek

őszinte és bátor
szószólója

a

Selmeci Ujság.

Szerkesztőség:

Selmecbánya, Deák Ferenc-u. 2.

Kiadóhivatal:

Nádossy Ferenc Zólyom,

hová a hirdetési díjak s vidéki

előfizetési pénzek küldendők.

SZLIÁCS vasuti állomás.

Zólyomvármegye — Felsőmagyarország — legelsőrendű női fürdője. A continens egyedüli természetes vasas hőforrása. Az idény május 15-től szeptember 30-ig tart. A saját kezelés alatt álló Radvánszky-féle épületek házesorportjában 2 legmodernebbül berendezett 120 lakosztóból magában foglaló szálloda, melyek közül a „BRISTOL“ 1902-ben teljesen ujjonnan lett felépítve: (egy családi villa, egy étterem.) E házában lakik dr. Grünwald kir. tanácsos orvos is. Ugy az elő-, mint az utóidény alatt 40 000 árkedvezmény. Lakásmegrendeléseket és mindennemű tudakozódásokat azonnal elintéző a Radvánszky házak gondnoka.

BERNÁTH BÉLA
SZLIÁCS.

EZ A KERET SZÜK

ahhoz, hogy a Hoppa angol teint regulator meseszeri gyors szépítő hatását ecsetelhessük, de ez fölösleges is, minek szaporítani a szót,

H
O
P
P
A

tények beszélnek.

Vegyenek a t. hölgyek 2 kor. 50 filléért Hoppát és a szepítő, májfolt, bőrvörösség, mitesser, pörsenés, pattanás és más arctisztatlanság csodálatos eltűnése minden szónál szebben bizonyítja, hogy a Hoppa minden mást feleslegessé tesz, egymaga pótol krémet szappant, pudert. Puhítja, ifjítja, üdíti, finomítja s fehériti az arcot, kezet, nyakat, vállat.

HOPPA

angol teint regulator főraktára:

Kaiser Vilmos s Tsa drogeriája Győr, Baross-ut 1.

ELADÓ:

Egyetemes regénytár 64 kötet. Remekírók képeskönyvtára. Brochhaus Conversations Lexikon 15 kötet. Hager Handbuch der Pharmaceutischen Praxis 3 kötet. Műveltség Könyvtára I. kötete. Uj idők több évi folyama. — És egy Appel-féle cimbalom. * * * *
Cím: a lap kiadóhivatalában.

A VILÁG LEGNAGYOB B

Kinematográf és Filmgyártása!

Naponkint 70 kilométer Filmet állít elő.

PATHÉ FRÉRES

Budapest, IV. ker., Ferenciek-tere 4. szám.

Sürgöncim: Pathéfilm Budapest. Telefon szám 89-01.

Készülékek, filmek eladása és filmkölcsonzó-intézet.

20. 6-1.

ÁRJEJYZÉK INGYEN és BÉRMENTVE.

Uj találmány

Tyukszemirtó.

Sztán János vasuti kocsirendező tyukszemirtót talált fel, mely őt magát sok évi szenvedéstől szabadította meg. Számosan tettek már próbát vele s nagyon sok barátja halás neki, amiért e szerrel kigyógyította.

A zsiradékkal naponta 2-szer kell bekenni a tyukszemet, vagy megkeményedett bőrt s azt 4 nap alatt gyökeresen kiirtja.

Egy kis doboz ára 60 fillér.

Megrendelhető, illetve kapható a feltalálónál:

Sztán Jánosnál Zólyom.

23

Papírt, írószereket, rajzeszközöket vásároljunk

Grohmann Gyula
kereskedésében
Selmecebányán.

Terjesszük a **Selmecei Ujságot.**

Birtok eladás.

Ipolyvölgyén, (Hontban) vasutállomástól 20 perenyire fekvő, kb. 600 holdas birtok eladó. Bővebb értesítés kapható Gaál Ferentől Zólyom, esetleg Szokoly Károlytól Ipolyságon, akik levélbéli megkeresésre is készséggel válaszolnak.

808. 2-1.

A SELMECZI UJSÁG

egyes számai

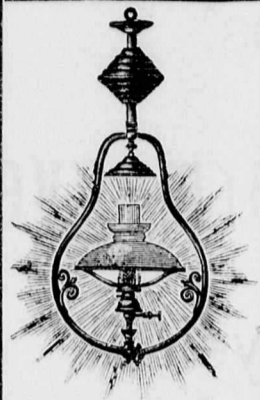
Özv. Till Dénesné

Dohány és szivar tözsdéjében kaphatók.

774

VILÁGOSSÁG!

Runge hordozható, gázt önmaguk által előállító lámpái a legjobb és legtisztább

izzófényt árasztják. A szükséges gázt minden lámpa folyékony égőanyagból önmaga juttatja az égőhöz és **főlséges világítást szolgáltat.**

Lyra izzóégővel	kor. 24.50	Viszonteladók kerestek !!
Falíkar széles égővel	" 6.—	
Viharégő	" 10.—	

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Louis Runge, Berlin 12. O. Landbergerstrasse 9.

Raktár: Berger Ede kereskedőnél Zólyom

Nádosity Ferenc Zólyom.

Motorerőre berendezett könyvnyomda.

Könyvkötészet. Nyomatvány-raktár. Ruggyanta-bélyegzők. Lapkiadóhivatal.

TELEFON 11.

MODERN GÉPEKKEL,

□ nagymennyiségű □
□ BETŰANYAGGAL □

◦ felszerelt motorerőre berendezett ◦

KÖNYVNYOMDÁM

minden e szakmába vágó munkát

≡ gyorsan s pontosan szállit. ≡

▽△▽

Vállalatom a kor színvonalán áll s

a felvidék egyik elsőrangú könyv és

□□ műnyomó intézete. □□

△▽△

Munkáim izléses, pedáns kivitelére

□□ nagy gondot fordítok □□

